

KAZNENA DJELA RAZBOJNIŠTVA I RAZBOJNIČKE KRAĐE

1. UVOD

Odredbom čl. 48. Ustava Republike Hrvatske zajamčeno je pravo vlasništva kao gospodarsko pravo koje spada u temeljne slobode i prava čovjeka i građanina.

Odatle i obveza zakonodavca da štiti pravo vlasništva i kaznenopravnim odredbama u slučaju kada ono bude ugroženo ili povrijeđeno, tako značajno da je nužna kaznenopravna prisila prema onima koji se drznu napasti nečije vlasništvo kao temeljno pravo čovjeka zaštićeno ustavnim normama.

Pravo vlasništva čovjeka prema stvarima, kako pokretnima tako i nepokretnima ogleda se u mogućnosti vlasnika da stvar upotrebljava, koristi i njome slobodno raspolaže (ius uti, frui i abuti).

Stvari, kao djelovi prirode neophodni su ljudskoj vrsti za opstanak - preživljavanje, te težnju čovjeka da ima vlasništvo nad stvarima valja promatrati kroz njegovu iskonsku borbu za opstanak i preživljavanje u prirodi, od iskona, neovisno o različitim društvenim uređenjima zajednica u kojima je kroz povijest čovjek organizirao preživljavanje, te je očito riječ o jednom prirodnom stanju i odnosu kojega su respektirali svi pravni sustavi tijekom ljudske povijesti.

Skup ukupnih vlasničkih prava određene individue definira se kao imovina odnosno pod imovinom valja podrazumijevati skup subjektivnih građanskih prava neke osobe naspram stvari.

Pritom valja razlikovati nepokretne i pokretne stvari, obzirom na mogućnost njihovog premještanja u prirodi a da se pritom ne uništi njihovo sućanstvo (bit).

Stoga pod pokretnom stvari valja podrazumijevati one dijelove prirode koji se mogu premjestiti s jednog mjesta na drugo, a da se pritom ne uništi njihova bit.

Kazneni zakon Republike Hrvatske u glavi XVII štiti imovinu, kako pokretnu tako i nepokretnu, uključujući i intelektualno vlasništvo kao imovinsko pravo koje se može izraziti tržišnom vrijednošću.

Najteži napadi na pokretnu imovinu obzirom na jačinu ugrožavanja zaštićenog dobra, odnosno zaštićenih dobara, sasvim ispravno zakonodavac je sankcionirao kao razbojništvo i razbojničku krađu, prijeteći pritom i najvećom kaznom za ova kaznena djela.

Riječ je o složenim kaznenim djelima, gdje su radnje počinjenja osim protiv imovini istovremeno uperene i protiv slobode čovjeka, međutim nije riječ o stjecaju.

2. RAZBOJNIŠTVO

Kazneno djelo razbojništva ima dva oblika, osnovni i kvalificirani oblik.

Osnovno djelo sadržano je u čl. 218. st.1. KZ i čini ga onaj tko uporabom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napastni na njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoji, za koje djelo je zapriječena kazna zatvora od jedne do deset godina.

Sila ili prijetnja kao jedan od dva bitna sastavna dijela koja opredjeljuju biće ovog kaznenog djela propisani su alternativno, što znači da je počinjenje tog djela moguće samo uporabom sile ili samo uporabom prijetnje, međutim, nije isključeno niti istovremena ili naizmjenična uporaba sile i prijetnje.

Pod pojmom sile doktrinarno valja podrazumijevati materijalno, odnosno apsolutnu silu (*vis absoluta*) i moralnu, odnosno psihičku silu (*vis compulsiva*).

Apsolutna sila je uporaba fizičke snage ili sredstva zbog kojih osoba prema kojoj se takva sila primjenjuje nije sposobna postupati u skladu sa svojom voljom ili je prisiljena postupati u suprotnosti sa svojom voljom.

Uporaba apsolutne sile najčešće onemogućava žrtvu fizičke pokretne i postupanje kako ona želi.

Apsolutna sila za žrtvu je neodoljiva, ona joj se prema svojim fizičkim sposobnostima i mogućnostima ne može oduprijeti, ne može otkloniti niti svladati.

Način i pojavni oblici uporabe takve sile su brojni, a prema izirčitoj odredbi čl. 89. st.29. pod silom valja podrazumijevati i primjenu hipnoze ili omamljujućih sredstava uporabljenih radi dovođenja nekoga protiv njegove volje u nesvjesno stanje ili da se onesposobi za otpor.

Psihička sila (moralna - *vis absoluta*) može se definirati kao takovo djelovanje prema nekoj osobi da je ona doduše fizički u mogućnosti pružiti otpor tomu da nešto učini, ne učini ili trpi, ali je zbog psihičkog stanja u koje je dovedena tim djelovanjem onemogućena pružiti otpor.

Ova sila je usmjerena da se slomi volja kod drugoga, da se drugoga pod prisilom navede na odustanak od otpora.

Bitno je da kod počinitelja postoji namjera u tom pravcu i da je ona kod žrtve postigla željeni efekt.

Prijetnja kao način izvršenja promatranih kaznenih djela definirana je odredbom čl. 129. st.1. KZ kao stavljanje u izgled kakvog zla da bi se drugoga ustrašilo ili uznemirilo, a kvalificirani oblik postoji ako je riječ o prijetnji smrću, teškom tjelesnom ozljedom, otmicom, oduzimanjem slobode ili nanošenjem zla požarom, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem i drugim opasnim sredstvom ili uništenjem društvenog položaja ili materijalnog opstanka.

Kod promatranih kaznenih djela razbojništva odnosno razbojničke krađe uporabljena sila odnosno prijetnja mora biti uperena prema žrtvi tih kaznenih djela, a ne prema trećim osobama kao što je to slučaj sa prijetnjom iz čl. 129. st.2. KZ.

Isto tako, biće kaznenog djela neće biti ostvareno ako je sila uporabljena prema stvari koja je predmetom kaznenog djela (primjerice nasilno otimanje iz ruku žrtve nekog predmeta).

Iako je razlika između psihičke prisile i prijetnje suptilna, ona je ipak vidljiva jer kod prijetnje se žrtvi stavlja u izgled neko zlo koje se može desiti dok kod psihičke prisile zlo se već izvršava prema osobi koju se hoće na nešto prisiliti.

Kod prijetnje je bitno da prema općoj prosudbi ona bude ozbiljna na način da bi kod prosiječnog čovjeka izazvala opravdani strah ili uznemirenje kako sa aspekta intenziteta tako i sa aspekta trajanja.

Posebna preosjetljivost žrtve na nekon određeno zlo relevantna je ako je počinitelj svjestan takvih subjektivnih svojstava žrtve te ih koristi u ostvarenju ovih kaznenih djela.

Doduše kod kvalificiranih oblika prijetnje prijeteće zlo je u dovoljnoj mjeri objektivizirano i konkretizirano, te je nepotrebno posebno dokazivati intenzitet straha ili uznemirenosti.

Kod kaznenog djela razbojništva prijetnja odnosno prisila moraju prethoditi učinu djela, jer ukoliko su učinjeni naknadno da se ukradena stvar zadrži neće se raditi o razbojničkom krađi.

Razbojništvo može počiniti svaka osoba koja je deliktno sposobna, može se počiniti samo činjenjem, dakle, riječ je o komisivnom deliktu.

Ne, može se postaviti pitanje i omisivnog delikta - propuštanjem dužne radnje osobe koja je i u odnosu na posljedicu u garantnom odnosu (npr. čuvar skladišta koji je mogao spriječiti razbojništvo počinjeno nad imovinom skladišta primjenom sile protiv drugog čuvara skladišta, ali je to pustio).

Kazneno djelo razbojništva moguće je počiniti samo s namjerom.

Obzirom na visinu propisane kazne pokušaj je kažnjiv.

Za osnovni oblik djela propisana je kazna zatvora od jedne do deset godina, a za kvalificirani oblik kazna zatvora od tri do dvanaest godina.

Posebice u pogledu kvalificiranog oblika ovog kaznenog djela, kvalifikatornu okolnost predstavlja počinjenje u sastavu grupe ili zločinačke organizacije ili uz uporabu oružja odnosno opasnog oruđa.

Pod grupom u smislu čl. 89. st. 22. valja podrazumijevati udruženje od najmanje tri osobek oje su povezane radi trajnog ili povremenog činjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba daje svoj udio u počinjenju kaznenih djela.

Pod zločinačkom organizacijom valja porazumijevati udruženje od najmanje tri osobe čiji članovi su se udružili radi činjenja kaznenih djela (čl.89. st.23.)

Međutim pod zločinačkom organizacijom višeg stupnja valja podrazumijevati takvu zločinačku organizaciju čije je djelovanje usmjereno prema ostvarivanju i zadržavanju nadzora nad pojedinim gospodarskim ili drugim djelatnostima, pri čemu se koristi zastrašivanjem ili nasiljem radi utjecaja na druge osobe da im pristupe ili im se pokore.

Obje zločinačke organizacije (veliku i malu) odlikuje visok stupanj povezanosti članstva unutarnji ustroj na temelju odnosa hijerarhije i stege, te podjele rada.

Prema mišljenju prof. Horvatića, oružje ili opasno oruđe uporabljeno za izvršenje razbojništvo "može biti vidljivo ili sakriveno, ali ga počinitelj mora imati kod sebe u svojoj vlasti u vrijeme prijetnje", ali u svakom slučaju mora biti upotrebljeno, za izvršenje razbojništva.

Doduše, postavlja se pitanje kako je moguće da oružje bude uporabljeno a da istovremeno bude sakriveno, međutim, moguće je zamisliti takvu situaciju (primjerice, ako počinitelj prijeti oružjem koje je sakriveno ispod odjeće).

Da sudska praksa nije dosljedno bila na takvom stanovištu navodi se kao primjer odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Kž-990/92, u kojoj se navodi da "nije relevantno da li je revolver kojim je optuženik prijetio oštećeniku pri počinjenju razbojništva bio pravi ili samo na zračni tlak, jer to oštećenik u noći, zastrašen, nije mogao niti zamjetiti" (provjeri pregled sudske prakse, Petar Veić, Krivični zakon Republike Hrvatske, Zagreb, 1993., str.91).

Kod kaznenog djela razbojništva nije od značaja vrijednost prisvojene stvari, te je moguće počinuti razbojništvo na način da se silom ili ozbiljnom prijetnjom pribavi kako stvar male vrijednosti (što bi bez uporabe sile ili prijetnje predstavljalo sitnu krađu iz čl. 216. st. 2. KZ) tako i uključujući i sve modalitete kaznenog djela teške krađe iz čl. 217. KZ.

Pritom će vrijednost prisvojenih stvari, odnosno one okolnosti koje kaznenom djelu krađe daju kvalifikatorno obilježje sud cijeniti otegotnim okolnostima prilikom odmjeravanja kazne za razbojništvo.

Primjera radi kazneno djelo razbojništva bit će počinjeno ako počinitelj silom ili prijetnjom da će se neposredno napasti na život ili tijelo žrtve oduzme pokretnu stvar iskorištavanjem stanja prouzročеног požarom, poplavom, potresom ili drugom nesrećom, ili ako

ukradena stvar služi u vjerske svrhe ili je riječ o kulturnom dobru, odnosno stvari umjetničke, povjesne ili tehničke vrijednosti.

Pokušaj kaznenog djela razbojništva kažnjiv je obzirom na visinu propisane kazne po čl. 33. st.1. KZ.

Kazneni postupak pokreće državni odvjetnik po službenoj dužnosti.

Kazneno djelo dovršeno je u trenutku kada je počinitelj uzeo stvar u vlastitu detenciju, pri čemu valja prihvatiti teoriju aprehenzije (lat. *aprehendere* - uhvatiti, ugrabiti). Dovoljno je, dakle, da je stvar izdvojena od ostalih stvari, nije potrebno da bude iznijeta iz prostora u kojem se nalazila. Bitno je da stvar prijeđe u vlast počinitelja, odnosno da se onemoguću osobu koja ju je držala da njome raspolaže, a istovremeno počinitelja dovede u poziciju da sa stvari može raspolagati.

Teorije kontretacije, ablacije i ilacije kao i kod kaznenog djela krađe nisu prihvatljive, jer momentat dovršenja kaznenog djela postavlja prerano ili ga suviše udaljuje.

Za stvar je bitno da je tuđa (sa aspekta počinitelja) jer kao što nema krađe na vlastitoj stvari, tako niti razbojništva, dakle, stvar se mora nalaziti u vlasništvu druge osobe, neovisno o pravnom temelju te druge osobe za držanje stvari.

Ukoliko je prilikom kaznenog djela razbojništva žrtvi nanесena teška tjelesna ozljeda, radit će se o stjecaju kaznenog djela razbojništva sa kaznenim djelom teške tjelesne ozljede.

Ukoliko je pak, prilikom počinjenja kaznenog djela razbojništva žrtvi nanесena smrt, radit će se o kaznenom djelu teškog ubojstva iz čl. 91. toč. 4. KZ (ubojstvo iz koristoljublja), a ne o stjecaju kaznenog djela razbojništva sa kaznenim djelom ubojstva.

Ukoliko je počinitelj oštećeniku prilikom razbojništva nanio tjelesnu ozljedu, iz čl. 98. KZ, ista će biti konzumirana razbojništvom.

3. RAZBOJNIČKA KRAĐA

I ovo kazneno djelo ima dva oblika, osnovni i kvalificirani oblik.

Osnovno kazneno djelo razbojničke kazne čini onaj tko zatečen pri počinjenju kaznenog djela krađe, s ciljem da ukradenu stvar zadrži, uporabi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo, za koje kazneno djelo je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina.

Kvalificirani oblik razbojničke krađe stoji ako je razbojnička krađa počinjenja u sastavu grupe ili ako je uporabljeno kakvo oružje ili opasno oruđe, za koje kazneno djelo je propisana kazna zatvora od tri do dvanaest godina.

Uočljivo je da je za osnovno djelo razbojništva propisana ista mjera kazne kao za osnovno djelo razbojničke krađe, a isto vrijedi i za kvalificirane oblike.

Postavlja se pitanje da li je zakonodavac u pogledu maksimuma kazne trebao izjednačiti ova dva djela kako je to izloženo.

Naime, kod kaznenog djela razbojništva pretpostavlja se takva zločinačka volja koja podrazumijeva prethodno namjeru da se uporabi sila odnosno ozbiljna prijetnja da će se izravno napasti na život i tijelo druge osobe, radi pribavljanja tuđe pokretne stvari, dok se kod kaznenog djela razbojničke krađe ta namjera stvara naknadno, naglo, odjednom, u trenutku kada je počinitelj zatečen sa već ukradenom stvari. Nije li zločinačka volja izraženija kada se unaprijed računa na primjenu sile ili prijetnje da se domogne tuđe stvari nego li je to slučaj kada se ta namjera stvara naknadno, odjednom, prilikom zaticanja u krađi, bez prethodnog promišljanja.

Isto tako, ostaje nejasno zašto je zakonodavac kod kaznenog djela razbojničke krađe izostavio izričito navesti počinjenje u sastavu zločinačke organizacije, kako je to učinio glede kaznenog djela razbojništva.

Međutim, valja priznati da je pojam grupa u smislu zakona širi pojam te da u sebe obuhvaća i zločinačku organizaciju (ali ne i obrnuto), tako da izloženi teoretski aspekt problema u praksi ne proizvodi teškoća.

Kod kaznenog djela razbojničke krađe suština je u tome da se sila odnosno prijetnja koristi neposredno nakon što je krađa izvršena, da se stvar zadrži.

Sve ono što je naprijed izloženo u pogledu vis absoluta, vis conpluziva, te u pogledu prijetnje, vezano za kazneno djelo razbojništva, vrijedi i za kazneno djelo razbojničke krađe.

Kazneno djelo razbojničke krađe je *delicta communia* - može je počiniti svatko deliktno sposoban.

Razbojnička krađa tipičan je komisivni delikt (*delicta commisiva*).

Pokušaj je kažnjiv obzirom na visinu propisane kazne, a postupak se pokreće po službenoj dužnosti, pokreće ga državni odvjetnik.

4. O NEKIM PRAKTIČNIM PROBLEMIMA U RAZMATRANJU KAZNENIH DJELA RAZBOJNIŠTVA I RAZBOJNIČKE KRAĐE

U prethodnom dijelu teksta spomenuta je presuda Vrhovnog suda Hrvatske broj Kž-990/52 po kojoj ne bi bilo relevantno da li je revolver kojim je optuženik počinio razbojstvo bio pravi ili samo na zračni tlak, uz obrazloženje da oštećenik u noći zastrašen to nije mogao zamijetiti.

S druge strane, izloženo je stanovište pravne znanosti prema kojemu nije odlučno da li je oružje bilo sakriveno, već da je bitno da ga je počinitelj razbojništva imao kod sebe (Horvatić).

Odatle se nameće pitanje da li je kod ocjene radi li se o razbojništvu bitna opasnost koju sa sobom nosi okolnost da počinitelj kod sebe ima oružje odakle mu se nametnuo zaključak o njegovoj spremnosti da ga uporabi, ili je pak bitna posljedica koja se očitovala kod žrtve u obliku intenzivnog straha za vlastiti život.

Dilemu otklanja novija presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske iz 1999. godine, koja se izlaže:

Pištolj "plašljivac" nije oružje u smislu Zakona o oružju (Čl. 218. st. 2. Kaznenog zakona - "Narodne novine", br. 110/97).

Kako pištolj "plašljivac" u smislu Zakona o oružju ne predstavlja oružje ni opasno oruđe bez obzira što taj pištolj može biti podobno sredstvo da uz ozbiljnu prijetnju kod drugog izazove osjećaj straha i ugroženosti, s pravom je prvostupanjski sud optuženikovo djelo pravno označio kao razbojništvo iz st. 1. čl. 218. KZ, a ne kao djelo iz st. 2. istog članka.

"Prema shvaćanju ovog Vrhovnog suda, pištolj plašljivac može biti podobno sredstvo da uz ozbiljnu prijetnju kod drugog izazove osjećaj straha i ugroženosti za vlastiti tjelesni integritet, pogotovo kad u konkretnom slučaju oštećenice objektivno nisu mogle ocijeniti da se radi o pištolju "plašljivcu", te je stoga prvostupanjski sud s pravom prijetnje optuženika ocijenio kao ozbiljne. Međutim, za postojanje težeg, kvalificiranog kaznenog djela razbojništva iz čl. 218. st. 2. KZ-a, potrebno je da počinitelj pri počinjenju djela uporabi kakvo oružje ili opasno oruđe. To oružje ili opasno oruđe počinitelj mora imati kod sebe, u svojoj vlasti, u vrijeme prijetnje, što znači da prijetnju iz osnovnog djela razbojništva upravo upotrebom oružja ili opasnog oruđa počinitelj čini ozbiljnom, što je za žrtvu svakako teže i objektivno opasnije, bez obzira na njezin subjektivni osjećaj."

Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 577/99, od 30. XI. 1999

Očito je da se Vrhovni sud opredjelio za prvu varijantu, tj. da kod kaznenog djela razbojništva nije presudan intenzitet straha koji je izazvan kod žrtve pištoljem plašljivcem, za kojega žrtva drži da je pravi, već da je presudno objektivna opasnost u situaciji kada počinitelj razbojništva kod sebe ima oružje, kojim je krenuo u razbojništvo, očito spreman u slučaju potrebe (otpora žrtve) upotrijebiti ga, što je u skladu sa izloženim stanovištem profesora Horvatića.

U tom pravcu govori i slijedeća odluka Vrhovnog suda:

Sprej - opasno oružje (Čl. 219. st. 2. Kaznenog zakona - "Narodne novine", br. 110/97).

U smislu čl. 219. st. 2. KZ sprej suzavac CS kao neškodljiva nadražljiva tvar (čl. 6. st. 2. Zakona o oružju - "Narodne novine", br. 46/97) ne može se smatrati opasnim oružjem.

"Opravdano je sud prvog stupnja zaključio da se ne radi o opasnom oružju, naime sprej suzavac CS je kemijsko neškodljivo sredstvo za kratkotrajno onesposobljavanje, dok se pod izrazom oruđe prvenstveno podrazumijevaju predmeti napravljeni za obavljanje kakvog posla (npr. alati i slično), a osim toga uporaba spreja suzavca (CS) u pravilu ne ostavlja posljedice, pojavljuju se smetnje na očima koje nestaju nakon 30 minuta, za zdravlje ne ostavlja nikakve posljedice, pa je u pobijanoj presudi sud prvog stupnja potpuno opravdano zaključio da se sprej suzavac CS ne može smatrati opasnim oružjem na koji način je izvršio prekvalifikaciju kaznenog djela koje se optuženiku stavlja na teret te ga oglasio krivim za kazneno djelo razbojničke krađe iz čl. 219. st. 1. Kaznenog zakona."

Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 715/98, od 14. III. 1999.

I ovdje se Vrhovni sud opredjelio u smislu prethodnog stanovišta da je presudna objektivno opasna situacija, a ne i subjektivni doživljaj žrtve razbojništva.

Sa praktičnog stanovišta interesantna je i presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske iz 1994. godine, koja se izlaže:

Nisu ostvareni elementi jednog produljenog kaznenog djela kod razbojništva (Čl. 218. st. 1. Kaznenog zakona - "Narodne novine", br. 110/97).

Ne radi se o jednome produljenom kaznenom djelu razbojništva iz čl. 218. KZ već o realnom stjecaju dva takva kaznena djela kad je utvrđeno da je optuženik doduše istoga dana, u istome mjestu i u vremenskom razdoblju od svega petnaestak minuta prijetnjom neposrednog napada na život i tijelo najprije od pipničarke u jednoj gostionici oduzeo sav novac iz bilježnice u šanku, a zatim vlasnika druge gostionice, u koga je usmjerio pištolj i repetirao ga, prisilio na predaju utrška.

"Međutim, prvostupanjski sud je ocjenjujući djelatnost optuženika pogrešno pri tome zaključio kako se radi o jednome produljenom kaznenom djelu razbojništva, a ne o dva kaznena djela razbojništva.

Naime, kako se u konkretnom slučaju radi ne samo o napadu na imovinu već ujedno i o napadu na dvije različite osobe, odlučna je okolnost da se radi o napadu na osobne vrijednosti (život i tijelo) i to dviju različitih osoba, pa uslijed toga ne postoje u ovom slučaju uvjeti za konstrukciju produljenoga kaznenog djela.

Trebalo je stoga uvažavanjem žalbe državnog odvjetnika preinačiti presudu prvostupanjskog suda u pravnoj oznaci djela i izreći da je optuženik djelom pod toč. 1. i 2. izreke pobijane presude ostvario dva kaznena djela razbojništva iz čl. 218. st. 1. KZ."

Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 1126/93, od 9. II. 1994.

U izloženoj presudi Vrhovni sud zauzima ispravno stanovište da nema produljenog kaznenog djela kada je predmetom napada život i tijelo žrtve dakle, napada na osobne vrijednosti, počinjeno prema dvije različite osobe, što je posve u skladu sa znanstvenopravnim stanovištem.

5. OSVRT NA POVJESNI RAZVOJ

Među imovinskim deliktima razbojništvo i razbojnička krađa oduvijek su se smatrali najtežima.

U starijim zakonicima u kojima dominira smrtna kazna i za lakše delikte to je teško uočiti.

Primjerice u Hamurabijevom zakoniku propisana je smrtna kazna za krađu imovine dvora ili hrama, kao i za prikrivanje takve krađe (čl.6.). Ista kazna propisana je i za krađu imovine aviluma (avilum je oznaka za gornji sloj slobodnih ljudi) koju počini avilum, kao i za prikrivanje te krađe (čl.9.).

Međutim, Salijski zakon (LEX SALICA) koji datira iz 8. stoljeća ima posebno poglavlje o razbojnicima i pljačkašima. Tako u glavi XIV st. 1. zapovjeda: "Ako netko slobodno čovjeka opljačka iz zasjede, kome bude dokazano, na 2.500 denara, koji čine 63 solida, kriv nek se osudi".

Pritom je beznačajno visina pribaljene imovinske koristi (podsjeća na naše pozitivnopravno uređenje).

Koliko je visoka kazna može se komparirati sa krađom vola, koja se kažnjavala sa 1.400 denara koji čine 35 solida, ali i komparacijom sa ubojstvom slobodnog čovjeka ili otmicom tuđe supruge od živog muža što se kažnjavalo sa 8.000 denara koji čine 200 solida.

Identična kazna kao za razbojništvo propisana je i za palež nastambe.

Valja naglasiti da u Salijskom zakonu dominira novčana kazna, a tjelesne kazne rezervirane su za neslobodne (robove - bičevanje, škopljenje).

Tako primjerice ubojstvo grofa kažnjavalo se sa 24.000 denara odnosno 600 solida.

Najstariji poznati statut na hrvatskom tlu libar od kaštiga i pokaranja lige kotara ninskog iz 1103. godine, za svaku krađu propisuje novčanu kaznu sedam za jedno, ali pljačku broda sankcionira "smaknućem takvih zlih ljudi".

Zadarski statut iz 1305. godine u libru drugom glava XV kaže: "Javnog razbojnika, pljačkaša na putu, gusara i svakoga zločinca koje zakoni nalažu kazniti vješanjem neka ih snagom ove odredbe svakomu slobodno osobno uhititi i predati u ruke sudbenoga dvora u Zadru i tako osobno uhićenje neka se javno odobri kao zakoni poziv na sud".

S druge strane, urota protiv gospodina kneza, njegovog sudbenog dvora i sudaca kažnjavala se sa 500 libara malih mletačkih denara, a tek ukoliko ne bi mogao platiti neka se "zauvijek odagnaju u tamnicu da ondje oplakuju zločine što su ih se usudili počinuti".

Nema potrebe naglašavati, u kasnijem srednjem vijeku, kada je dominirala smrtna kazna, da se razbojništvo odnosno razbojnička krađa kažnjavala smrću.

Međutim, interesantna su rješenja koja u Osnovama novog Kaznenog zakona ozločinstih i prestupnih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju iz 1879.g. nudi Marijan Derenčin, koje osnove nisu postale zakonom ali su sa povjesnopravnog i znanstvenopravnog stanovišta od neprocjenjive vrijednosti.

U osnovama impresionira definicija razbojništva: "Tko silom upotrebljenom protiv osobi ili prijetnjom da će s mjesta ovakovu silu počiniti, otme drugomu tuđu stvar pokretnu u nakani da si ju protupravno prisvoji, kriv je razbojstvu."

"Kao razbojnik kazni se i tat, koj zatečen kod kradnje da kradnju izvede, ili da se uzdrži u posjedu ukradene stvari, upotrebi silu ili usprietiti da će ju s mjesta učiniti."

Zanimljivo je da se razbojnička krađa i po kazni i pojmovno izjednačuje sa razbojstvom.

Osnova za temeljni oblik djela predviđa robiju do 10 godina ili uzu ne ispod godine, a ukoliko je kod razbojstva počinjeno ubojstvo, kazna je smrtna, a ako je počinjeno u grupi robija od 5 do 20 godina.

Stoga je sa pravom i naš zakonodavac u novom Kaznenom zakonu za promatrana kaznena djela zaprijetio visokim kaznama od 10 odnosno 12 godina, te ova kaznena djela svrstao među najteža kaznena djela kojih u strukturi Kaznenog zakona ima ukupno 5%.

Zaključno se jedino nameće pitanje nije li razbojništvo trebalo biti strože sankcionirano prema propisanom maksimumu kazne u odnosu na razbojničku krađu, obzirom na unaprijed stvorenu nakanu da se uporabi sila, prijetnja, oružje ili opasno oruđe kod razbojništva, za razliku od razbojničke krađe gdje se ta namjera javlja neposredno nakon izvršenja krađe bez unaprijed stvorenog umišljaja (predumišljaja).

U Zadru, 3. lipnja 2002. godine

Branko Brkić

POPIS LITERATURE:

1. Ustav Republike Hrvatske
2. Kazneni zakon Republike Hrvatske
3. Horvatić-Novoselec-Šeparović "Kazneno pravo - posebni dio", Zagreb, 1999.
4. Horvatić - Novo hrvatsko kazneno pravo, Zagreb, 1997.
5. Pavišić-Veić - Komentar Kaznenog zakona, Zagreb, 1999.
6. Veić - Krivični zakon Republike Hrvatske, Zagreb, 1993.
7. Derenčin - Osnova kaznenog zakona o zločinstvih i prijestupcih za Kraljevine Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju
8. Kurtović - Hrestomatija opće povijesti države i prava